Mannréttindadómstóll Evrópu og vernd persónuupplýsinga

Davíð Þór Björgvinsson

Dómari við MDE

Prófessor við lagadeild HR

Reykjavík, 19. október 2010

Hugtakið “persónuupplýsingar”

- Í samningi Evrópuráðsins um vernd einstaklinga varðandi vélræna vinnslu persónuupplýsinga frá 1981 eru “*persónuupplýsingar*” skilgreindar sem sérhverjar “persónugreindar eða persónugreinanlegar upplýsingar um hinn skráða.”
- Sbr, og 2. gr. laga nr. 77/2000 (1. tl. mgr. 1. tl.).

8. gr. MSE

- 1. Sérhver maður á rétt til friðhelgi einkalífs síns, fjölskyldu, heimilis og bréfaskipta.

- 2. Opinber stjórnvöld skulu eigi ganga á rétt þennan nema samkvæmt því sem lög mæla fyrir um og nauðsyn ber til í lýðræðislegu þjóðfélagi vegna þjóðaröryggis, almannaheilla eða efnalegrar farsældar þjóðarinnar, til þess að firra glundroða eða glæpum, til verndar heilsu manna eða siðgæði eða réttindum og frelsi annarra.

Gildissvið 8. gr. MSE

Getur m.a. tekið til :

- Söfnunar, geymslu, notkunar og afhendingar (birtingar) af hálfu ríkisins (Leander gegn Svíþjóð (1987))
- Skýrslna og gagna t.d. um æsku manns, í höndum barnaverndaryfirvalda (Gaskin gegn Bretlandi (1989))
- Upplýsinga sem safnað er með leynilegu eftirliti (Klass gegn Þýskalandi (1978)
- Samskipta á vinnustað (Copland gegn Bretlandi (2007)
- Varðveislu fingrafara og DNA-sniða (Marper gegn Bretlandi (2008)).
- Upplýsinga í sjúkraskrá (I gegn Finnlandi (2008))

Almennt yfirlit

- I. Neikvæðar skyldur, þ.e. brjóta ekki rétt til friðhelgi einkalífs.
  - Varðveisla og meðferð persóuupplýsinga sem aflað er með almennu eftirliti.
  - Söfnun og varðveisla upplýsinga um einstaka aðila og af ákveðnu tilefni eða af ákveðinni ástæðu.

Ef um skerðingu er að ræða, er hún þá réttlætanleg? Þ.e. hvílir hún á lögum, þjónar hún lögmætu markmið og er skerðingin nauðsynleg í lýðræðislegu þjóðfélagi og hófleg miðað við markmiðið sem stefnt er að.

- II. Jákvæðar skyldur (þ.e. skylda ríkis til að grípa til ráðstafana.
  - Takmörkun á aðgengi einstaklings að upplýsingum um sjálfan sig og til að fá upplýsingar leiðréttar eða strikaðar út.

Gögn sem verða til við eftirlit

- Rotaru v Rúmeníu (2000)
  - Kerfisbundið leynilegt eftirlit með einstaklingum er til þess fallið að grafa undan lýðræðinu undir því yfirskini að verið sé að verja það.
- Klass v Þýskalandi (1978)
  - Tilvist leynilegs eftirlitskerfis ein og sér (símhlerana og skoðun póstsendinga í þessu tilfelli) felur í sér ógn við alla sem löggjöfin gæti mögulega haft áhrif á.
- Uzun v Þýskalandi (2010).
  - GPS-tækni notuð til að fylgjast með ferðum einstaklings á opinberum stöðum. Skerðing. Réttlætanleg – aðgerð takmörkuð í tíma – alvarlegir glæpir.

Söfnun, varðveisla og notkun

- Leander v Svíþjóð (1987)
  - Varðveisla og afhending gagna af hálfu leyniþjónustunnar varðandi starfsmann á herskipasafni sænska hersins.
- Marper v Bretlandi (2008)
  - DNA-snið varðveitt eftir að sakamáli lauk. Framtíðar hagsmunir. Skerðing úr hófi.
- Dimitrov-Kazakov v Búlgaríu (2011)
  - Skráður sem “nauðgari” eftir að hafa verið yfirheyrður vegna nauðgunar, en aldrei ákærður.

Réttlæting skerðingar (sbr. 2. mgr. 8. gr.)

- Er skerðingin lögum samkvæm?
  - Stoð í lögum (almennum lögum, reglugerðum, venjum, fordæmum).
  - “Gæði lagnna” samræmi við reglur réttarríkis
  - Fyrirsjáanleiki
- Þjónar skerðing lögmætu markmiði?
  - Afstýra glæpum, firra glundroða, í þágu þjóðaröryggis, almannahagmuna o.s.frv.
- Nauðsynleg í lýðræðislegu þjóðfélagi.
  - Hófleg miðað við markmið
  - Nauðsynleg þýðir hér rík þörf frekar en algjör nauðsyn

Jákvæðar skyldur

- I v Finnlandi (2008)
  - Yfirvöldum bar skylda til að tryggja að nauðsynlegar ráðstafanir væru gerðar til að tryggja öryggi upplýsinga í sjúkraskrá.
- Copland v Bretlandi (2007)
  - Varðveisla upplýsinga um símtöl, e-mail samskipti og netnotkun á vinnustað skerðing jafnvel þótt upplýsingar séu ekki notaðar gegn viðkomandi. Stoð í lögum eða reglum.

Aðgangur að upplýsingum

Málin eru á mörkum neikvæðra og jákvæðra skyldna.

- Gaskin v Bretlandi
  - Synjun barnaverndaryfirvalda um aðgang kæranda að gögnum um dvöl hans á fósturheimili. Skortur á úrræðum til að fá úr réttinum skorið.
- KU v Finnlandi
  - Ríkið brást jákvæðum skyldum sínum til að vernda barn gegn kynferðislegum auðglýsingum (um það sjálft) með því að ekki var unnt að upplýsa hver hefði sett auglýsingu á netið.

Ný viðfangsefni

- **Dalea v France** (2010)
  - Varðveisla gagna í Schengen Information System (SIS) kom í veg fyrir að kærandi gæti ferðast óhindrað innan svæðisins.
- **Annað**
  - Visa Information System (VIS)
  - Customs Information System (CIS)
  - International police cooperation.